

Vanhemmuusasiakirjat & oikeusgeneettinen isyystutkimus

Tutkimuspäällikkö Marjo Avela
Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)

Vanhemmuusasiakirjat

Asiakirjavalmistelusta

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) on asiakirjoista lakisääteinen valmisteluvastuu.
 - Vanhemmuuslaki 775/2022 69 §
 - Oikeusministeriön asetus vanhemmuus- ja elatusasioissa käytettävistä lomakkeista 807/2022 1 §
 - Valtioneuvoston asetus oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta ja lääketieteellisestä selvityksestä 805/2022 11 §
- Asiakirjoja tarvitaan entiseen tapaan vanhemmuuden selvittämistä (mukaan lukien isyystutkimus), tunnustamista, vahvistamista (mukaan lukien oikeudenomistajien suostumus) ja kumoamista varten.

Asiakirjavalmistelusta jatkuu

- Koska vanhemmuuslaissa on pitkälti kyse isyys- ja äitiyslakien yhdistämisestä, voitiin tällä hetkellä käytössä olevia isyys- ja äitiysasiakirjoja (ISAK- ja ASAK-asiakirjat) käyttää lähtöaineistona **vanhemmuusasiakirjoille (VSAK-asiakirjat)**.
- Asiakirjojen valmisteluun osallistui oikeusministeriön, Digi- ja väestötietoviraston (DVV) ja THL:n asiantuntijoita sekä lastenvalvoja.

Asiakirjavalmistelusta jatkuu

- Terminologia on asiakirjoissa mahdollisimman sukupuolineutraalia.
 - Esim. mahdollinen vanhempi, tunnustaja, toinen vanhempi
- Useimpien asiakirjojen alussa valitaan, onko kyseessä isyyden vai äitiyden selvittäminen/tunnustaminen.
- Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjataan syntymäaika, jolle on jatkossa asiakirjoissa oma paikka.
 - Tunnustamisasiakirjoissa tähän liittyy myös osoitteen kirjaaminen, jotta DVV saa tiedon päätöksen lähettämisosoitteesta.

Asiakirjavalmistelusta jatkuu

- Vanhemmuuslaista tulevat uudet prosessit on tuotu asiakirjoihin, kuten:
 - Naisparin hedelmöityshoidossa käytetyt siittiöt → selvitetäänkö äitiyttä vai isyyttä
 - Raskausaikana tunnustetun lapsen vanhempien vanhemmuuden selvittämispyyntö kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä
 - Aiemmin vain avioliiton aikana syntynyt lapsi
 - Alle 15-vuotiaan lapsen kuuleminen, jos selvittämistä harkitaan keskeytettäväksi, koska selvittäminen ei ole lapsen edun mukaista.
 - Vanhemmuuden vahvistaminen oikeudenomistajien suostumuksella, jos hedelmöityshoitotodistus osoittaa kuolleen vanhemman vanhemmuuden
 - Aiemmin vain isyystutkimus mahdollisti tämän

Vanhemmuuden selvittämisen asiakirjat

- Asiakirjoja on yhteensä 21, joista 15 asiakirjaa tulee käytettäväksi lastenvalvojen järjestelmiin (VSAK-02 – VSAK-16).
 - VSAK-sarjassa ei ole ISAK-02/ASAK-02-selvittämispöytäkirjaa vastaavaa asiakirjaa, muutoin vastaavat asiakirjat kuin ISAK-sarjassa.
 - Asiakirjojen tietosisältö ja asiakirjarakenteet julkaistiin suomeksi ja ruotsiksi Sosmeta-palvelussa valmistilassa syyskuun lopussa.
- Raskaudenaikainen tunnustamisasiakirja (VSAK-01) tulee käytettäväksi DVV:n VanhemmuusWeb-ilmoitusjärjestelmässä.
- DVV:n käyttöön on valmisteltu asiakirjat VSAK-18 – VSAK-21
- Todistus isyystutkimusnäytteen ottamisesta on ainoastaan tuomioistuinten käyttöön (VSAK-17).

Vanhemmuuden selvittämisen asiakirjat jatkuu

- Asiakirjat tulevat THL:n sivuille täytettävänä pdf-asiakirjoina.
 - Esimerkkinä VSAK-02-asiakirjan alkuosa
- Varajärjestely, jos lastenvalvojan käyttämä järjestelmä ei jostain syystä ole käytettävissä.

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Neuvottelu vanhemmuuden selvittämiseksi 9 §

Synnyttäneen äidin tai mahdollisen toisen vanhemman neuvotteluasiakirja vanhemmuuden selvittämiseksi Vanhemmuuslaki 775/2022 9 §		Asianumero
Selvitettävä vanhemmuus		
☒ Isyys	☒ Äitiys	
Neuvotteluun osallistuvat		
☐ Synnyttänyt äiti, joka on lapsensa ainoa oikeudellinen vanhempi.	☐ Mahdollinen toinen vanhempi.	
• Asiakirja voidaan täyttää kummallekin erikseen tai yhteisesti.		
Lapsi		
Sukunimi	Etunimet	Henkilötunnus
Syntymäaika, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta:		
Synnyttänyt äiti		
Sukunimi	Etunimet	Henkilötunnus
Syntymäaika, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta:		
Kotikunta	Puhelinnumero	☐ Asioinnissa käytetty tulkkausta.
		Lisätiedot:
Henkilöllisyyden toteamisessa käytetty voimassa oleva asiakirja (ks. ohjeet).		
• Tiedot täytetään, jos asiakirja koskee synnyttänyttä äitiä.		
☒ Ajokortti (Suomi)	☒ Passi (kaikki maat)	☒ Henkilökortti (ETA-maat, Sveitsi, San Marino)
☐ Pakolaisen matkustusasiakirja (Suomi)	☐ Muukalaispassi (Suomi)	
Vanhemmuuslain 29 §:n 2 momentin tilanteet: Henkilöllä ei ole yllä mainittua asiakirjaa.		
☐ Henkilöllisyyden todentamiseksi ei ole esitetty mitään asiakirjaa.		
☐ Henkilöllisyyden todentamiseksi on esitetty muu asiakirja tai selvitys, mikä?		

Monikieliset asiakirjat

- Suomi + englanti -asiakirjat valmistellaan eniten käytettävistä asiakirjoista kuten nykyisinkin.
 - 3 x neuvotteluasiakirjat, 2 x tunnustamisasiakirjat, kuulemisasiakirja, hyväksymisasiakirja, isyystutkimuksen näytteenottoasiakirja
 - Näistä ei ole valmisteltu Sosmeta-rakenteita.
 - Asiakirjat tulevat THL:n sivuille täytettävänä pdf-asiakirjoina.
- DVV:n päätökset ovat entiseen tapaan kolmikielisiä suomi-ruotsi-englanti.
- Kaikkien asiakirjojen englanti on ns. epävirallinen käännös.
 - Myös oikeusgeneettisen isyystutkimuksen englanninkielinen lausunto on ns. epävirallinen käännös.

Lapsella vain yksi oikeudellinen vanhempi

- Jos kyseessä on alle 15-vuotias lapsi, neuvottelu pidetään yhteisesti, tunnustaminen ja kuuleminen voidaan suorittaa samassa tilaisuudessa, eikä isyystutkimusta tarvita →

VSAK-02

neuvottelu:
synnyttänyt äiti ja
mahdollinen
toinen vanhempi

VSAK-04

tunnustaminen +
kuuleminen

VSAK-06

pöytäkirja

- Vuonna 2021 isyys tunnustettiin lapsen syntymän jälkeen 3 802 lapsen osalta ja äitiys 10 lapsen osalta.
- 18 887 isyyttä ja 155 äitiyttä tunnustettiin ennen lapsen syntymää.

Hedelmöityshoitotilanteet

- Vanhemmuuslain 4 ja 5 §:n hedelmöityshoitoa koskevien säännösten johdosta raskaudenaikaiseen tunnustamisasiakirjaan (VSAK-01) ja neuvotteluasiakirjaan (VSAK-02) kirjataan, syntyykö / onko lapsi syntynyt hedelmöityshoidon tuloksena.
- Esimerkki VSAK-02-asiakirjasta:

Hedelmöityshoito

Lapsen synnyttäneelle äidille on annettu hedelmöityshoidosta annetun lain (1237/2006) 1 §:ssä tarkoitettua hedelmöityshoitoa ja lapsi on syntynyt hoidon tuloksena.

Ei

Kyllä

- Tiedot annetusta hedelmöityshoidosta tulee täyttää neuvotteluasiakirjan lopussa olevaan taulukkoon.
- Hedelmöityshoitotodistus tulee liittää tunnustamisasiakirjaan.
- Katso ohjeet, jos ulkomailla annetusta hedelmöityshoidosta ei ole todistusta.

Hedelmöityshoitotilanteet jatkuu

- Jos lapsi on syntynyt hedelmöityshoidon tuloksena, prosessi etenee esitetyn hedelmöityshoitotodistuksen perusteella.
- Asiakirjassa on työn tueksi eri tilanteita koskeva taulukko.
 - Nais-miespari → isyyden selvittäminen (prosessin kannalta ei ole merkitystä, onko käytetty kyseisen miehen vai luovuttajan siittiötä)
 - Naispari, jonka hoidossa on käytetty siittiöiden luovuttajaa, joka on antanut suostumuksensa isyyden vahvistamiseen → isyyden selvittäminen
 - Naispari, jonka hoidossa on käytetty siittiöiden luovuttajaa, joka ei ole antanut suostumustaan isyyden vahvistamiseen → äitiyden selvittäminen
 - Hedelmöityshoito, jota on annettu lapsen synnyttäneelle äidille yksin → toista vanhemmuutta ei selvitetä tai → isyyden selvittäminen

Tarvittaessa selvittämiseen liittyy myös

VSAK-05
kuuleminen

VSAK-03
lapsen
neuvottelu

VSAK-08
tunnustamisen
hyväksyminen

VSAK-14
isyystutkimuksen
tilaus

VSAK-15
näytteenotto

VSAK-16
lausuntopyyntö
sukulaisen
tutkimisesta

- Lastenvalvojien tilaamia isyystutkimuksia on vuosittain ~1 600.

Tarvittaessa selvittämiseen liittyy myös jatkuu

- Päätökset

- Vanhemmuuden selvittämisen keskeyttämisspäätöksiä tehtiin vuonna 2021 453 kappaletta.

VSAK-10
keskeyttäminen

VSAK-11
aloittaminen
uudestaan

- Oikeudenomistajat

- Kuolleen mahdollisen isän isyyttä koskevia selvittämisiä on ollut vuosittain arviolta ~15-25 kappaletta.

VSAK-12
yhteenvedo
oikeudenomistajista

VSAK-13
oikeudenomistajan
suostumus

Oikeudenomistajaprosessi

- VSAK-12- ja VSAK-13-asiakirjoissa ”lapsi” → ”alaikäinen lapsi”, koska oikeudenomistajaprosessi voi koskea vain alaikäistä lasta.
- Kun tulee tieto vastikään kuolleesta mahdollisesta isästä, on viipymättä varmistettava, että näyte isyystutkimusta varten on otettu tai tullaan ottamaan mahdollisimman pian.
 - Laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta 378/2005 16 §
 - Kysythän tarvittaessa neuvoja THL:n oikeusgenetiikkatiimiltä.
- VSAK-12-asiakirjassa on aiempaa enemmän ohjeita oikeudenomistajien selvittämistä koskien.
- Osassa tapauksista DVV voi vahvistaa vanhemmuuden, osa hoidettava tuomioistuinprosessilla (mm. alaikäinen oikeudenomistaja).

Lapsella kaksi oikeudellista vanhempaa (A)

- Vanhempien yhteinen selvittämispyyntö kuuden kuukauden kuluessa avioliiton aikana (pyyntöjä vuosittain 40-50 kappaletta) *tai raskausaikana tunnustetun* lapsen syntymästä →

VSAK-07

neuvottelu:
synnyttänyt äiti ja
toinen vanhempi

VSAK-14

isyystutkimuksen
tilaus

VSAK-15

näytteenotto

VSAK-09

pöytäkirja

- Jos isyystutkimustulos on poissuljenta, vanhemmille annetaan alkuperäinen VSAK-07 ja VSAK-09 sekä isyystutkimuslausunto, jotta henkilöt voivat halutessaan hakea isyyden kumoamista DVV:lta.
- Huom! Tulee sovellettavaksi raskausaikana tunnustetun lapsen osalta, kun vanhemmuus on tunnustettu 1.1.2023 jälkeen.

Lapsella kaksi oikeudellista vanhempaa (B)

- Toinen henkilö haluaa tunnustaa avioliiton aikana syntyneen *tai raskausaikana tunnustetun lapsen* ja vanhemmat hyväksyvät selvittämisen ja tunnustamisen →

VSAK-07
neuvottelu:
synnyttänyt äiti ja
toinen vanhempi

VSAK-02
neuvottelu:
tunnustaja

VSAK-04
tunnustaminen

VSAK-08
tunnustamisen
hyväksyminen

VSAK-09
pöytäkirja

- Tarvittaessa

VSAK-14
isyystutkimuksen
tilaus

VSAK-15
näytteenotto

- Huom! Tulee sovellettavaksi raskausaikana tunnustetun lapsen osalta, kun vanhemmuus on tunnustettu 1.1.2023 jälkeen.

VSAK-, ISAK- ja ASAK-asiakirjojen käyttäminen

- **VSAK-asiakirjat** otetaan käyttöön 1.1.2023 alkaen kaikissa vanhemmuuden selvittämisen- ja tunnustamisprosesseissa riippumatta siitä, minkä ikäinen lapsi on, jos vanhemmuuden selvittäminen aloitetaan 1.1.2023 jälkeen.
- **ISAK- ja ASAK-asiakirjojen** käyttäminen, kun vanhemmuuden selvittäminen on aloitettu tai vanhemmuus tunnustettu 31.12.2022 mennessä ja prosessi on vielä kesken.
 - Asiakirjojen käyttämisestä eri tilanteissa tullaan ohjeistamaan vuoden vaihtuessa sivulla:
thl.fi/vanhemmuus → vanhemmuuden selvittämisessä käytettävät asiakirjat

Yhteystiedot & asiakirjojen ohjesivut

Lastenvalvojan yhteystiedot:

- Jos toimipaikan nimi- tai osoitetiedot tai lastenvalvojan sähköpostiosoite muuttuu, on huolehdittava, että uudet tiedot tulevat vanhemmuusasiakirjoihin heti muutoksen jälkeen.
- DVV ja THL tarvitsevat ajan tasalla olevat yhteystiedot, jotta prosessit voivat edetä sujuvasti ja luotettavasti.

Asiakirjojen ohjesivut:

- DVV:lle ja THL:lle ei tarvitse lähettää asiakirjojen ohjesivuja. Ne ovat lastenvalvojien työn tueksi tarpeen ja tilanteen mukaan.

Sosiaalihuollon tiedonhallinnassa ajankohtaista: Rakenteinen kirjaaminen

Sosiaalihuollon rakenteinen kirjaaminen koskettaa kaikkia

- Rakenteiseen kirjaamiseen siirtyminen on sosiaalihuollossa merkittävä muutos, joka vaatii toimia.
- Valtakunnallisesti yhtenäisten asiakirjarakenteiden käyttö perheoikeudellisissa asioissa tulee pakolliseksi 1.9.2026 alkaen.
- Sosiaalihuollon asiakastietojen arkistointi Kanta-palveluihin mahdollistaa tiedon nopean hyödyntämisen asiakastyössä ja tilastotuotannossa.
- THL tarjoaa organisaatioille käyttöönoton tukea rakenteisen kirjaamisen tuen tilaisuuksissa.

Rakenteisen kirjaamisen tuen tilaisuudet

Syksyllä 2023 tulossa koulutuksia perheoikeudellisia palveluita koskien

Tilaisuuksien aikataulu ja materiaalit julkaistaan THL:n verkkosivuilla:
thl.fi/sosiaalihuollonkirjaaminen

- Rakenteisen kirjaamisen tuki sosiaalihuollon asiantuntijoille: perusasiat haltuun 1. porras –tilaisuuden tallenne ja materiaalit
- Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille
- Sosmeta - Perheoikeudellisten palvelujen asiakirjarakenteet (sosmeta.fi)
- Tiedonhallintaa yhteentoimivaan soteen – uutiskirje
- Kansa-koulu 4.0 – Sosiaalialan kirjaamisosaamisen vahvistaminen verkossa ja verkostoissa -hanke

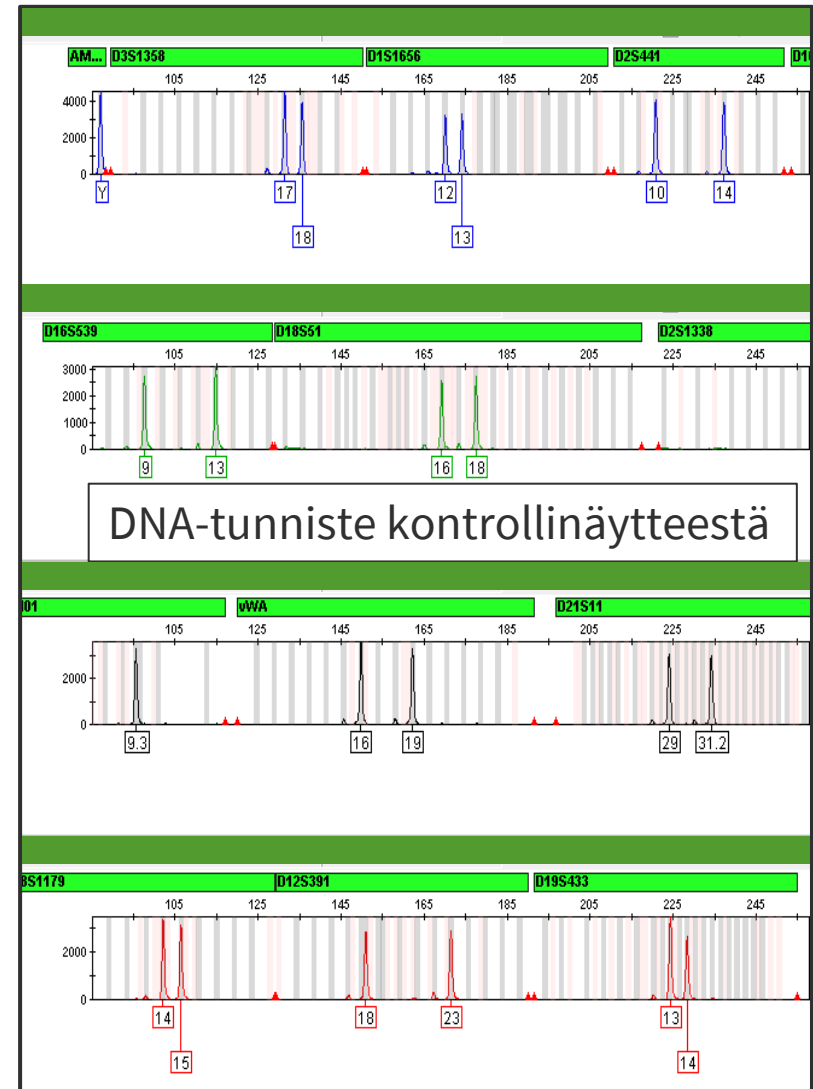
Oikeusgeneettinen isyystutkimus

Isyystutkimuksen käytänteistä

- Tutkimukset tehdään edelleen THL:lla (laki 378/2005 3 §).
 - Tutkimus tehdään jatkossakin lähtökohtaisesti lapsesta, synnyttäneestä äidistä ja mahdollisesta isästä.
 - Jos äiti ei omalta osaltaan suostu tutkimukseen, voidaan tutkia mahdollinen isä ja lapsi.
 - Tutkimuksen tilausasiakirjan (VSAK-14) toimittaa THL:lle lastenvalvoja, joka on vanhemmuuden selvittämisen toimeenpanija (VanL 8 §).
 - Kaikkien tutkittavien tiedot tulee olla tilausasiakirjassa.
 - Vuosina 2016-2022 on tutkittu noin 28 000 henkilön itse ottamat posken sisäpinnan sivelynäytteet.
 - Alle kymmenestä henkilöstä on jouduttu pyytämään uudet näytteet.
- Näytteenottoprosessi toimii erittäin hyvin ja jatkuu entisellään.

Isyystutkimuksen käytänteistä jatkuu

- Henkilöt, jotka ovat olleet tutkittavana aiemmin, voivat edelleen antaa suostumuksensa aiempien tulosten käyttämiseen sen sijaan, että antaisivat uudet näytteet.
 - Käytettävissä aina, jos aiempi tutkimus on tehty 1.1.2013 jälkeen.
- Saadusta suostumuksesta laitetaan nykyiseen tapaan merkintä isyystutkimuksen tilausasiakirjaan (VSAK-14).
 - Suostumuksen antajasta ei täytetä näytteenottoasiakirjaa (VSAK-15).

Isyystutkimuksen käytänteistä jatkuu

- Tutkimus valmistuu yleensä 2-3 arkipäivässä siitä, kun näytteet ovat saapuneet THL:lle.
 - Näytteet saapuvat yleensä 1-2 arkipäivässä niiden lähettämisestä.
- Tutkimuslausunto lähetetään THL:lta tutkimuksen tilanneelle lastenvalvojalle.
- Ilmoitathan THL:n oikeusgenetiikalle kirjeitse tai salatulla sähköpostilla (isyystutkimus@thl.fi), jos tilattua tutkimusta ei tarvitakaan, jotta jo toimitetut näytteet voidaan hävittää.

Usein kysyttyä

- Voiko lastenvalvoja tilata oikeusgeneettisen isyystutkimuksen, jos isyys on vahvistettu lapsen syntymän jälkeen toimitetun isyyden selvittämisen ja sitä seuranneen tunnustamisen perusteella?
 - Ei voi. Isyystutkimus olisi voitu tilata osana isyyden selvittämistä, mutta lastenvalvoja ei voi tilata tutkimusta enää isyyden vahvistamisen jälkeen.
- Lastenvalvoja ei voi myöskään tilata tutkimusta avioliiton aikana syntyneestä lapsesta tai raskausaikana tunnustetusta lapsesta, ellei kyseessä ole selvittämisspyyntö
 - kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä tai
 - toinen tunnustaja.

Usein kysyttyä jatkuu

- Isyystutkimus ei ole lastenvalvojalla koskaan oma irrallinen prosessinsa vaan osa isyyden selvittämistä.
 - Näin ollen jos vanhemmuuslaista ei löydy selvittämisen perustetta, tällöin ei myöskään isyystutkimus ole mahdollinen.
- Jos miehellä ja synnyttäneellä äidillä on kumoamiskanneoikeus, tuomioistuin voi määrätä isyystutkimuksen tehtäväksi, jos kumoamiskanne nostetaan.

Usein kysyttyä jatkuu

- Jos lastenvalvoja ei voi tilata tai tuomioistuvin määrätä isyystutkimusta (tai kumoamiskannetta ei haluta nostaa), henkilöt voivat halutessaan pyytää tutkimusta THL:lta omakustanteisesti.
 - Lastenvalvoja ei ole osa tätä prosessia.
 - THL toimittaa tutkimuksen pyytäjälle näytteenottopaketit ja tarvittavat asiakirjat.
 - Näytteet ottaa laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö useimmiten yksityisellä lääkäriasemalla.
 - Jos lapsi on alle 15-vuotias, tarvitaan tutkimukseen suostumus lapsen vanhemmilta/huoltajilta.
 - Jos lapsi on täyttänyt 15 vuotta, hänen tulee itse antaa suostumus.
 - Perustuu kaikkien vapaaehtoiseen osallistumiseen.

Ota yhteyttä

Isyystutkimukset & asiakirjat:
tutkimuspäällikkö Marjo Avela
029 524 8723, marjo.avela@thl.fi

Isyystutkimuksia koskevat tiedustelut myös
029 524 8900, isyystutkimus@thl.fi

Isyystutkimusten näytteenottotarvikepyynnöt
ensisijaisesti s-postilla: isyystutkimus@thl.fi

Seuraa

thl.fi/vanhemmuus
thl.fi/foraldraskap

thl.fi/oikeusgenetiikka
thl.fi/rattsgenetik

Ehdota

verkkosivuille sisältöä:
029 524 8723, marjo.avela@thl.fi